

УДК 378. 091. 33 – 028. 21

РОЛЬ КУРСОВОЇ РОБОТИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Єфремов С.В.

*Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені П. Василенка*

РОЛЬ КУРСОВОЇ РОБОТИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Єфремов С.В.

Стаття присвячена ролі курсової роботи у навчальному процесі вищої школи. Встановлено, що курсова робота є практичним методом навчання та самостійною формою науково – дослідної роботи студентів, які допомагають студентові оволодівати навичками розв’язання наукових проблем на основі експериментальних фактів упродовж навчального семестру.

Ключові слова : курсова робота, навички, допомагати, упродовж, семестр.

РОЛЬ КУРСОВОЇ РАБОТЫ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Ефремов С.В.

Статья посвящена роли курсовой работы в процессе обучения высшей школы. Установлено, что курсовая работа является практическим методом обучения и самостоятельной формой научно – исследовательской работы студентов, которые помогают студенту овладеть навыками решения научных проблем на основе экспериментальных фактов в течении семестра обучения.

Ключевые слова : курсовая работа, навыки, помогать, в течении, семестр.

ROLE OF A TERM PAPER IN AN EDUCATIVE PROCESS OF AN INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

Efremov S. V.

Article devotes to a role of a term paper in an educative process of an institution of higher education. A term paper is determined to be a practical method of teaching and a independent form of scientific and research work of students which help a student get skills of solution of scientific problems by means of experimental facts in the course of educative term.

Key words : term paper, skills, to help, in the course of, term.

Постановка проблеми.

Курсова робота є формою науково-дослідної роботи студентів, яка поглинає та інтегрує знання студента, формує вміння використовувати набуті знання на практиці, а також розв'язує реальні проблеми на основі експериментальних фактів. Уміння аналізувати та проводити експеримент дослідження, обробляти, інтегрувати його результати, знаходити, використовувати, узагальнювати відповідно наукову, навчальну, довідкову літератури є головною метою курсової роботи студента. Курсова робота належить до практичних методів навчання та є формою самостійної науково-дослідної роботи студентів, яка вимагає від студентів здійснювання написання її упродовж цілого навчального семестру та з послідовним захистом наприкінці навчального року.

Аналіз досліджень і публікації. Аналіз історико-педагогічної літератури переконливо доводить, що на початку другої половині ХХ століття почали з'являтися узагальнюючі публікації, що повним чином розкривали аспекти проблеми науково-дослідної роботи студентів, а саме були зосереджені навколо питань: основи наукових досліджень (Білоусова Т.П.); формування дослідницьких умінь студентів засобами науково-дослідної роботи (Литовченко В.Н.); організації та методики науково-дослідницької діяльності (Шейко В.М.); формування дослідницьких умінь у майбутніх фахівців у процесі професійної діяльності (Каташинська О.В.); форми та методи наукової роботи студентів і проблеми раціонального управління у вищій школи (Цхакая Д.Г.).

Мета.

Мета статті – розкрити роль курсової роботи у навчальному процесі вищої школи.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до навчального плану студенти першого, другого третього курсів навчання вищого навчального закладу виконують курсову роботу. При підготовці до написання курсової роботи студенти оволодівають навичками самостійного аналізу територіальної організації продуктивних сил, засвоюють основні методи цього аналізу, вчатьс я добирати необхідний матеріал з літературних, статистичних та інших джерел. Курсові роботи мають різну спрямованість: на першому курсі навчання вони мають переважно невеликий дослідницький характер. Відбувається знайомство з питанням, яким планується займатися на наступних курсах. У роботі наводиться перелік класичних енциклопедичних видань, окремих явищ та процесів. Робота нараховує не менш ніж 5 аркушів. До роботи додається наочний матеріал, який підсилює дослідження питання та сприяє набуттю навичок здійснення написання письмової науково-дослідної роботи ; на другому курсі робота присвячена аналізу наукових розробок вчених України та іноземних фахівців стосовно обраного питання. У більшості випадків курсова робота має теоретико-методологічне спрямування та є спробою студента теоретично та методично обґрунтувати важливість обраного напрямку дослідження ; третього року навчання курсова робота пов'язана узагальненню питань про об'єкт дослідження. Особливо цінно виступає робота над основними та допоміжними джерелами, яка дозволяє сформува ти нові наукові погляди. В більшості випадків така робота є основною до написання наступної роботи (бакалавра, дипломна, магістерська). [1, с. 4].

Вчені Уральського педагогічного університету висувають своє значення дослідженню написання курсових робіт у вищому навчальному закладі, а саме, першокурсники та студенти другого курсу навчання визначають головні ідеї, письмово викладають прочитане, складають науковий апарат прочитаного та оформлюють реферативну роботу. Курсова робота третього та четвертого курсів навчання має мету збирати інформацію, аналізувати, узагальнювати фактичний матеріал у ході дослідження. [2, с. 55].

У ході дослідження студенти вивчаються методики самостійного підбору та аналізу необхідного фактичного та статистичного матеріалу, вчать працювати зі різноманітними довідниками, складати таблиці, діаграми, узагальнювати різноманітні явища теми дослідження. На нашу думку, з одного боку, це допомагає поглибити знання студентів, по-друге, прививає їм навички наукового дослідження проблем, по-третє, дозволяє отримати значення теорії предмету дослідження майбутньої практичної діяльності. В реалізації такого роду самостійної роботи величезну роль відіграє викладач. Він визначає її зміст, контролює виконання, надає методичну допомогу, проводить індивідуальну роботу зі студентами, допомагає формуванню у студентів інтересу до дослідницької роботи. [3, с. 88-90].

Слід зазначити, що курсова робота допомагає студентові перейти від простішого реферування до глобальних теоретичних узагальнень, а викладачу дозволяє виявити та скерувати цікавість студентів до певної наукової проблеми. Така послідовність дає можливість визначити вимоги до методики виконання дослідних робіт на різних курсах навчання з урахуванням підготовки студентів по спеціальним дисциплінам, а також отримати критерії оцінки курсових робіт [2, с. 55].

Курсова робота заключає у собі наполегливість студентів оволодіти не поверхневими а міцними знаннями та вчить молодого спеціаліста мислити на основі фундаментальних знань під час написання курсової роботи. Студент працюючий над курсовою роботою здатен оволодіти певною системою знань та буде в змозі використовувати їх упродовж практичної діяльності. [4, с. 25].

Перед написанням курсової роботи висуваються ряд вимог. Насамперед, вони повинні бути реальними, тобто такими, що відповідають сучасному рівню розвитку наукових ідей та є частиною планових наукових досліджень кафедри, виконуються за завданнями кафедр, а часом і на замовлення організації чи установ, яким робота може бути передана після захисту студента для практичного використання. Реальність курсових робіт є одним із показників ефективності студентської наукової роботи та навчально-методичної роботи кафедри. [1, с. 3].

Заздалегідь викладач розподіляє студентам теми курсового проектування. Список літератури до тем не додається та студенти ведуть самостійний бібліографічний пошук. Вивчаючи літературу студенти обмірковують, осмислюють прочитане, роблять нотатки, досліджують логічну аргументацію, оцінюючі свою наукову роботу, висувають різноманітні точки зору різних авторів. Наявність плану курсового проектування слугує контролем за ходом роботи та застерігає студентів від формального відношення до нього. Викладач має можливість уточнити зі студентом плану курсової роботи на окремому етапі а саме, перевірити відповідність змісту курсового проектування.

Виконуючі курсове проектування студент одержує певну практичну цінність:

1) формуючі свої припущення направлені на підвищення ефективності своєї роботи та раціонального використання свого часу, ресурсів;

2) самостійно аналізуючи стан справ упродовж здійснення курсового проектування. [5, с. 71].

Написання курсової роботи реалізує наступні завдання :

- дати можливість кожному студенту провести самостійне дослідження, що дозволяє повністю розкрити дослідницькі здібності, сформувані смак до наукової творчості;

- ознайомити студентів із загальними принципами й методами проведення бібліографії, даючи уявлення про сучасну систему інформаційного обслуговування та пошуку наукової літератури;

- навчити складати план проведення дослідження;

- дати інформацію про стратегію і тактику проведення експерименту, математичного його планування, теорію хиб та статистичної обробки отриманих результатів;

- навчити оформлювати наукову роботу;

- сприяти формуванню навичок публічних виступів під час захисту курсової роботи. [6, с. 108].

Реалізація будь – якого проекту відбувається у три етапи : підготовчий, виконавчий, підсумковий. Отже метою підготовчого етапу є планування викладачем діяльності студента у виконанні курсового проекту, а саме: а) відбір теми з урахуванням актуальності, зацікавленості та

практичного використання результатів; б) підбір викладачем запитань та завдань, формування мети, розробці плану роботи над проектом; в) складання списку джерел додаткової інформації. На другому виконавчому етапі відбувається виконання основної роботи з написання усіх розділів курсової роботи (вступ, двох теоретичного та практичного розділів, підсумки, тощо). Третій підсумковий етап – захист курсової роботи (обговорення, аналіз, оцінювання якості та результатів практичної роботи), який в свою чергу вимагає від студентів використання навичок публічного виступу, дискутування, вміння відстоювати свою власну позицію. [7, с. 63]

Загалом робота над курсовим проектом характеризується особливими навичками індивідуальної діяльності та спілкуванням між науковим керівником та студентом. Роль викладача полягає у тому, щоб проаналізувати одержану інформацію та використати її для загального оцінювання діяльності студентів, а роль студента характеризується загальними ознаками, а саме:

- 1) актуальний аналіз обраної теми дослідження;
- 2) коректність обраних методів дослідження і методів опрацювання одержаних результатів;
- 3) активність кожного учасника проекту, відповідно до його індивідуальних можливостей;
- 4) колективний характер рішень, що приймаються;
- 5) характер спілкування і взаємодопомоги;
- 6) глибоке проникнення в проблему дослідження;
- 7) доказовість рішень;
- 8) уміння аргументувати висновків;
- 9) використання естетичних норм, лаконічності та аргументованість своїх точок зору при захисті курсової роботи. [8, с. 73-77]

Встановлено, що для забезпечення самостійної роботи студентів під час написання курсової роботи на усіх кафедрах вищих навчальних закладах України формуються пакети документів, а саме:

1. програма з переліком назв студентських курсових робіт для самостійного написання кожним студентом з зазначенням термінів виконання;

2. методичні рекомендації, які включають тематику, вимоги до об'єму, структури, оформленню курсових робіт;

3. використання тематичного каталогу, який включає методичну літературу та інструкції та методичні рекомендації до роботи зі спеціальною літературою у бібліотечному фонді;

4. картотеки з навчальних дисциплін. [9, с. 186]

Серед елементів методичного інструктажу виділяють два види консультацій : консультація, в якій студент визначає зміст консультації, готує заздалегідь питання до викладача. У цьому випадку викладачу-інструктору відводиться пасивна роль, що визначається заporукою стимулювання студента до активності у пізнавальній діяльності. Другий тип консультації пропонує діагностичні питання консультанта бо вона проводиться на тому етапі пізнавального процесу, коли активність студента вщухає та він не може самостійно рухатися далі. Після відповіді останнього на діагностичне питання викладач знаходить відповідну можливість надати студенту необхідну допомогу. В консультації цього типу активність переходить до викладача. Консультацію другого типу проводять тільки після проведення консультацій першого типу. [10, с. 71-73].

Консультації курсових проектів студентів повинні бути загальними для усіх учасників, та носити характер співбесід, колективних консиліумів з загальної науково-дослідної роботи студентів, стосовно нової розробки пов'язаної з темою курсової роботи, що буде створювати атмосферу власної зацікавленості, інтересу та наукової творчості для кожного студента. При такої роботі доцільно ознайомити студентів з методами моделювання, використання експериментальних досліджень та обробки отриманих результатів, а головне, з усіма курсовими проектами студентів, які окремо виконує кожен студент. Цей захід допомагає студентові засвоїти загальну методику створення, проектування, розрахунку, дослідження іноваційності. [11, с. 389-390].

Організація курсового проектування залежить від завдань які розробляють фахівці – практики. Це забезпечує максимальну наближеність навчального процесу до умов професійної діяльності майбутніх спеціалістів, та стимулює підвищення інтересу студентів до науково-дослідної роботи. Курсові роботи студентів виконуються як самостійні

оригінальні наукові дослідження. Студенти в таких роботах формують, аргументують власну позицію щодо тієї та іншої наукової проблеми, демонструють вміння узагальнювати, систематизувати і творчо застосовувати набуті загальнонаукові і спеціальні знання у новій ситуації.

Висновки

Таким чином, курсова робота належить до практичних методів навчання та є формою самостійної науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі, яка формує вміння використовувати набуті знання на практиці та сприятиме оволодінню навичками (збирати інформацію, аналізувати, узагальнювати фактичний матеріал, складати таблиці, діаграми, узагальнювати різноманітні явища теми дослідження працюючи з різноманітними довідниками) розв'язування реальних наукових проблем на основі експериментальних фактів. На першому курсі навчання курсові роботи мають переважно невеликий дослідницький характер. На другому курсі робота присвячена аналізу обраного питання. Третього року навчання курсова робота пов'язана узагальненню питань про об'єкт дослідження. Здійснюючи самостійну науково-дослідну роботу вимагає від студентів написання її упродовж другого семестру з послідовним захистом її наприкінці навчального року,

Подальші дослідження передбачається провести в напрямку вивчення шляхів впровадження результатів курсового проектування студентів вищих навчальних закладів України у виробничий процес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Курсові та дипломні роботи. Навчальний посібник / Укладачі Б.М. Білокриницький, Н.І. Бочко. – Чернови : Рута, 2003. – 80 с.
2. Вісник вищої школи № 5, 1980.
3. Самостійна робота студентів як пріоритетна форма сучасного навчання у вищому навчальному закладі. Збірник матеріалів науково – практичної конференції педагогічних працівників та науковців. Харківський бізнес коледж (22 – 23 вересня 2003 року), Харків: Константа, 2003. – 128 с.
4. Вісник вищої школи № 2, 1989.
5. Вісник вищої школи № 3, 1984.
6. Звіт по розширенню участі студентів у науково-дослідній та виробничій діяльності. Інструктивний лист № 74 Міністерства вищої освіти України від 18 жовтня 1995 року.